

Vägledning för djurägare och transportörer vid djurskyddsbedömning av nötkreatur inför transport till slakt

Innehållsförteckning:

1. [Inledning](#)
2. [Översikt bedömningsområden](#)
3. [Livsmedelsverkets kontroll av djuren på slakteri](#)
 - Levandebesiktning
 - Köttbesiktning
4. [Vad händer vid information om djurskyddsbrist och åtalsanmälan](#)
 - Länsstyrelsens hantering av inkommen information om påvisad djurskyddsbrist
 - Åklagare och polisens hantering av inkommen åtalsanmälan
 - Huvudförhandling vid domstol -Tingsrätten
5. [Råd när du själv ska bedöma om ett djur är i skick att transporteras till slakt](#)
6. [Bedömningsområden \(1-16\)](#)

1. Inledning

Denna branschvägledning har till syfte att vara ett verktyg för att underlätta bedömningen inför beslut om ett djur är i skick att transporteras till slakt. Målsättningen är att undvika både onödigt lidande hos djuren och att information går vidare till Länsstyrelsen eller att åtalsanmälan skickas till åklagare/polis. Livsmedelsverkets veterinärer informerar Länsstyrelsen om påvisade djurskyddsbrister hos nöt, vid cirka 500 tillfällen per år. Det finns sedan tidigare en av Jordbruksverket (JV) beslutad vägledning för Livsmedelsverkets bedömning av djuren på slakteri. Jordbruksverkets vägledning kan även användas av djurägare och transportörer. Den beskriver olika bedömningsområdena vad gäller djuren och gällande lagstiftning samt andra bedömningsområden som faller under slakteriets ansvar, tex fixering och bedövning. Den här branschvägledning är till för dig som djurägare och kompletterar Jordbruksverkets vägledning. Fokus är på bedömningen av själva djuret och ska underlätta för dig som djurägare att fatta beslut om djuret är i skick att transporteras till slakt. Den både sammanfattar Jordbruksverkets olika bedömningar (1 – 5 nedan) samt har med flera övriga bedömningsområden (6 – 16 enligt nedan) som Livsmedelsverkets veterinärer utför och registrerar under "övriga avvikelser" efter att djuren har besiktigats före och efter slakt. De vanligaste djurskyddsbristerna som påvisas hos nötkreatur är fullgångna kalvar (högdräktiga kor), förorenade djur, förvuxna klövar och halta djur.

2. Bedömningsområden för nöt

Siffran inom parentes anger uppskattat antal informationer från Livsmedelsverket till Länsstyrelsen per år. Klicka på aktuell bedömning för att komma vidare till beskrivning:

1. [Hull/avmagring](#) (20 st per år)
2. [Förorenade/smutsiga djur](#) (100 st per år)

3. [Högräktiga eller nyförlösta djur](#) (200 st per år)
4. [Invuxna/skadade horn](#) (10 st per år)
5. [Förvuxna/missbildade/skadade klövar](#) (50 st per år)
6. [Halta djur](#) (50 st per år)
7. [Misstänkt sjuka/svaga djur med nedsatt allmäntillstånd](#) (<10 st per år)
8. [Svansskada](#) (enstaka per år)
9. [Övriga sår](#) (20 st per år)
10. [Framfall vagina/ändtarm](#) (ovanligt)
11. [Juver skada/problem](#) (enstaka per år)
12. [Ögon skada/problem](#) (<10 st per år)
13. [Olika svullnader, tex bölder, bursiter etc](#) (20 st per år)
14. [Penis skada/problem](#) (<10 st per år)
15. [Vingliga djur](#) (ovanligt)
16. [Trauma](#) (<10 st per år)

De bedömningar som beskrivs i denna vägledning är inte på något sätt juridiskt bindande, utan ska endast ses som en vägledning vid bedömning av ett djurs lämplighet att transporteras till slakt. Vid tveksamhet är det alltid bäst att konsultera transportör/besättningsveterinär/besiktningsveterinär eller att helt avstå från att lasta/transportera djuret.

3. Livsmedelsverkets kontroll av djuren på slakteri

Livsmedelsverkets officiella veterinär (OV) utför besiktning på slakteriet av alla djur som skickas för slakt. Kontrollen inkluderar bedömning av det levande djuret (**levandebesiktning**) och av kropp och organ efter slakt (**köttbesiktning**).

Levandebesiktning (före slakt)

Vid levandebesiktningen kontrolleras det levande djuret för att **godkännas för slakt** och innefattar både bedömning av djurskydd och livsmedelssäkerhet/hälsotillståndet. Ett djur som till exempel uppvisar ett påverkat allmäntillstånd **avvisas från slakt** och blir totalkasserad vilket innebär att kroppen går till destruktion i stället för att slaktas. Om veterinären påvisar en djurskyddsbrist, till exempel förvuxna klövar, kan veterinären besluta om att skicka en så kallad **information** om en påvisad djurskyddsbrist till Länsstyrelsen för vidare utredning. Det innebär att veterinären misstänker att leverantör och transportör har lastat och låtit transportera ett djur som inte var i skick att transporteras. I allvarliga fall och då ingen ytterligare utredning av Länsstyrelsen är nödvändig, kan OV fatta beslut om en **åtalsanmälan** som skickas till åklagare eller polis. Det kan till exempel vara då ett allvarligt skadat eller haltande djur har transporterats och det är uppenbart att skadan fanns redan innan djuret lastades.

Köttbesiktning (efter slakt)

Bedömning av livsmedelssäkerhet och djurhälsa: Efter slakt utförs köttbesiktningen, då kontrollerar OV kropp och organ avseende livsmedelssäkerhet och djurhälsa. Här registreras koder för olika

sjukdomsfynd som innebär att angripen vävnad/organ kasseras, till exempel en lever med parasitskador. Dessa sjukdomsregistreringar kommer vanligen till djurägarens kännedom via slakteriernas försorg. Ibland måste kroppen rensas, till exempel på grund av trauma som orsakat blödningar. Om mer än 10 kilo rensas bort, måste OV skriva ett **beslut om kött för LO (lokalt otjänligförklarande)**. Ibland händer det att hela kroppen otjänligförklaras och därmed totalkasseras och går till destruktion. I dessa fall skriver OV ett beslut om kött för **TO (totalt otjänligförklarande)**. I Sverige totalkasseras cirka 500 nötkreatur årligen, den vanligaste orsaken är allmäninfektion.

Bedömning av djurskydd: Efter slakt kontrolleras och bedöms även påvisade djurskyddsbrister, vilket till exempel kan innebära en utökad undersökning av en svullnad, överkade klövar eller olika traumatiska skador såsom skadade horn eller omfattande blödningar.

Påvisade **djurskyddsbrister** går vidare som en så kallad **information om djurskyddsbrist** till Länsstyrelsen samt med kopia till både djurägare och slakteri. Enligt aktuell EU-förordning (627/2019, artikel 39) ska även besättnings-/djurehälsoveterinär informeras, vilket dock i princip aldrig sker. Vid allvarliga fall, utan behov av ytterligare utredning av Länsstyrelsen, kan en **åtalsanmälan** utföras av myndigheten och skickas till åklagare eller polis. Då en åtalsanmälan utförs, går i dagsläget ingen kopia till leverantör, transportör eller slakteri. Vilket kan innebära att det tar lång tid innan djurägaren informeras om den påvisade djurskyddsbristen, antingen via ett kontrollbesök av Länsstyrelsen eller ett brev från åklagare/polis.

4. Vad händer vid information om djurskyddsbrist till Länsstyrelsen eller åtalsanmälan till åklagare/polis?

Länsstyrelsens hantering av inkomna "informationer": Då Länsstyrelsen tar emot en information om att en djurskyddsbrist har påvisats bland de djur du skickat till slakteriet, utförs en bedömning avseende allvarlighetsgraden. Därefter beslutar Länsstyrelsen hur ärendet ska prioriteras och utredas till exempel genom kontrollbesök. Har du som djurägare viktig information som du vill delge kring det aktuella fallet, kan det vara en god idé att kontakta Länsstyrelsen. Det kan till exempel handla om olika åtgärder du vidtagit för att händelsen inte ska upprepas. Det är sannolikt fördelaktigt för dig själv om du kontaktar Länsstyrelsen omgående, efter att du erhållit kopian på informationen som gått till Länsstyrelsen från Livsmedelsverket. Du visar härmed att du tar händelsen på allvar och vill förebygga liknande händelser i framtiden. I de allra flesta fallen läggs ärendet ner efter skriftlig kommunikation och eventuellt kontrollbesök. Om Länsstyrelsen i sin utredning bedömer att djurskyddsbristen var mycket allvarlig, kan det beslutas om att skicka en åtalsanmälan till åklagare eller polis.

Åtalsanmälan till åklagare/polis: När åklagare eller polis mottagit en åtalsanmälan från antingen Livsmedelsverket eller Länsstyrelsen, startas en så kallad förundersökning. Den tilltalade (ansvarig djurägare) kommer att kontaktas/meddelas per post. Anser du dig vara oskyldig och att utfallet av bedömningen varit felaktigt, är det viktigt att du anlitar ett juridiskt ombud. Därutöver behöver du anlita någon med sakkunskap till exempel en veterinär som kan ta ställning till om utförda bedömningar varit korrekta. Den sakkunniga veterinären kan även ställa upp som sakkunnigt vittne, både under utredning och vid en eventuell förhandling i domstol. Förundersökningen kan leda till att åtalet läggs ner eller går vidare till åtal. Beroende på åtalets rubricering, **brott mot Djurskyddslagen** eller **djurplågeri enligt Brottsbalken**, så är det skillnad i allvarlighetsgrad. Brott mot djurskyddslagen är mindre allvarligt att bli åtalad/dömd för, medan djurplågeri innebär ett mycket mer allvarligt åtal/brott att bli dömd för. För att kunna dömas för djurplågeri krävs det att ett djurlidande har

konstaterats samt att gärningen är utförd med uppsåt eller av grov oaktsamhet. Det är inte ovanligt att åklagare eller polis frågar om den tilltalade kan ta ett så kallat **strafföreläggande** och betala en **företagsbot**. Om man godkänner detta slipper man rättegång, men man anses också ha erkänt brottet och hamnar därmed även i belastningsregistret, vilket kan medföra många olika negativa konsekvenser senare i livet. Om man blir dömd för djurplågeri ska den dömda alltid utredas avseende djurförbud. Anser man sig vara oskyldig, ska man aldrig acceptera ett strafföreläggande genom att betala en företagsbot. Det är viktigt att förstå att även myndigheter kan göra felaktiga/orimliga bedömningar och att det därmed kan vara av stort värde för den tilltalade att anlita sakkunnig expertis.

Huvudförhandling vid domstol -Tingsrätten: Om åklagare eller polis efter förundersökningen, beslutar att låta ärendet gå vidare som åtal till domstol, lämnas en sk stämningsansökan in till Tingsrätten. Den tilltalade blir därefter kallad till en så kallad huvudförhandling vid domstolen. Här är det viktigt att vara förberedd, med både ett juridiskt ombud och sakkunniga vittnen om du vill framhålla dig oskyldig.

Att bli åtalsanmäld kan medföra stora konsekvenser och psykisk mental belastning för den tilltalade. Hela processen kan ta många år, beroende på hur långt ärendet går efter eventuella överklaganden till högre instans. Det är av den anledningen viktigt att inte ta några onödiga risker, då man står inför ett beslut avseende om ett djur är i skick att transporteras. Självklart är det inte heller värt att riskera att orsaka ett djur onödigt lidande under transporten till slakteriet.

5.Råd inför bedömningen om ett djur är i skick för transport

För att transportera djur till slakt måste djuren vara i skick att transporteras (se Transportförordningen). Det är du som djurägare som är ansvarar för att bara välja ut djur som är i skick att transporteras. Vid lastningen av djuren är även transportören ansvarig för att inte lasta några djur som inte är i skick att transporteras. Här ger vi ett råd inför bedömningen.

Viktigt att tänka på inför bedömning av avvikande djur

1. [Fråga din veterinär om råd](#)
2. [Be om ett veterinärintyg](#) (bör vara <24 timmar)
3. [Visa transportören djur med avvikelser och diskutera inför beslut](#)
4. [Informera om avvikande djur i djurägarförsäkran/intransportsedeln](#)
5. [Medföljande dokumentation](#) (journal- eller egna anteckningar)
6. [Särskild intransport](#) (eget fack och strö mm)
7. [Kontakta och informera](#) slakteriet (slakt av djuret direkt vid ankomst)
8. [Fotografera/filma djuret vid lastningen](#)
9. [Välj ett slakteri i närheten](#)
10. [Kan hämtning vid din gård ske sist, för direkt transport till slakteriet?](#)

1. Fråga din veterinär om råd: Visa upp avvikande djur för din veterinär, antingen vid ett besök, digitalt eller genom att skicka bilder på avvikelserna. Be om möjligt veterinären att göra en anteckning om vad ni kom fram till i journalen, som du sedan kan använda som dokumentation att skicka med

djuret till slakt. Är det mindre än 24 kvar till transporten, kan du be om ett intyg, se nedan. Vid tveksamhet bör man även kunna kontakta besiktningsveterinär vid aktuellt slakteri. Myndigheter som utövar offentlig kontroll ska genom rådgivning, information och på annat sätt underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen (Livsmedelslagen 12§).

2. Veterinärintyg: Om du inför transporten (< 24 h) är osäker på om djuret är i skick att transporteras, kan du åter be din veterinär om råd samt ett skriftligt intyg, som lämnas till slakteriet tillsammans med djurägarförsäkringen. Kom ihåg att ett veterinärintyg inte garanterar att OV anser att djuret var i skick att transporteras, men det ökar avsevärt chansen till att OV godkänner intransporten av djuret.

3. Diskutera med transportören: Transportörerna är vana att utföra bedömningar. Har du djur med något som avviker, berätta alltid det för transportören, så att ni tillsammans kan titta på djuret för en slutlig bedömning.

4. Informera om avvikande djur i djurägarförsäkringen/intransportsedeln: Om det efter bedömning beslutas att transportera djuret/-en trots en avvikelse så är det som djurägare viktigt att alltid informera om dessa avvikelser (tex varför klövarna inte har kunnat verkas). Detta görs genom att informera om avvikelsen i djurägarförsäkringen/intransportsedeln samt om möjligt bifoga någon form av dokumentation enligt nedan. Dessutom bör du som djurägare även meddela kontaktuppgifter på din besättnings-/djurhälsoveterinär.

5. Medföljande dokumentation: Om du skickar med ett djur med någon form av avvikelse, är det bra att utöver att informera i djurägarförsäkringen även skicka med ytterligare dokumentation, till exempel en journalanteckning av en veterinär eller annan rådgivare.

6. Särskild intransport: Om du trots en avvikelse hos djuret har fattat beslut om att djuret är i skick att transporteras, kan det vara en stor fördel både för djuret och för att undvika en information till Länsstyrelsen, att djuret transporteras i ett eget fack med riklig ströbädd. Det är alltid bra att ha informerat transportören om detta i förväg, för att säkerställa att det extra utrymmet finns.

7. Informera slakteriet: Om djur transporteras med särskild intransport, är det viktigt att slakteriet är förberedda på att djuret ska bedövas och avblodas direkt efter ankomst. I annat fall kommer djuret behöva en egen box i väntan på slakt. Av denna anledning är det också viktigt att säkerställa att transporten kommer fram innan dagens slakt har avslutats, för att därmed undvika övernattnings.

8. Fotografera/filma djuret/-en: Vid lastning av djur, särskilt då någon form av avvikelse förekommer, kan det vara bra att dokumentera hur djuret till exempel rör sig.

9. Välj ett slakteri i närheten: Försök välja slakt vid ett slakteri som ligger nära lastningsplats, även om det inte är det slakteri som du normalt skickar till. Glöm inte att informera om åtgärden i djurägarförsäkringen.

10. Kan hämtning vid din gård ske sist? Kontakta transportören och se om det finns möjlighet att planera att hämtningen sker sist på transportörens runda och att transporttiden därmed blir så kort som möjligt. Glöm inte att informera om denna åtgärd i djurägarförsäkringen.

Det är viktigt att förstå att det är svårt att göra dessa bedömningar likvärdigt och det är sannolikt att utfallet av en bedömning av samma djur, skulle skilja sig mellan likväl olika djurägare, transportörer, besättningsveterinärer och Livsmedelsverkets veterinärer. Detta går inte att komma ifrån och därför

är det viktigt att aldrig chansa, när magkänslan säger att det är osäkert om djuret verkligen är i skick att transportera. . Huvudregeln är att djur som är skadade eller sjuka, ska inte transporteras. Dock kan djur med mindre skador och lättare sjukdom transporteras, så länge transporten inte orsakar ytterligare lidande.

En särskild transport kan betyda flera saker:

- Eget fack.
- Fack med endast få djur.
- Extra mycket strö, för en mjuk bädd.
- Transportplan som innebär kort tid till slakteriet.
- Slakt samma dag som ankomst till slakteriet.
- Undvik att lasta grisar med bräck på övre plan.
- Lasta på djuret sist och av först.
- Undvika brant lastramp

6. Bedömningsområden (1 – 16)

1. Hull/avmagring (20 st/år)

Avmagrade djur med nedsatt allmäntillstånd är inte i skick att transporteras oavsett var i hullskalan djuret befinner sig. Kraftigt avmagrade djur ska inte transporteras till slakt, då tillståndet ofta innebär att djuret är fysiskt svagt. Det finns inte heller någon lönsamhet i att transportera och slakta ett kraftigt avmagrat djur. Djur som är måttligt avmagrade och har ett opåverkat allmäntillstånd är sannolikt i skick att transporteras. Om flera djur som skickas till slakt är från samma besättning och är måttligt avmagrade finns risk för att information skickas till Länsstyrelsen, eftersom det kan vara en anledning till att misstänka missförhållanden på gård. Detta gäller sannolikt inte för utslagskor. Det är också stor skillnad på hur avmagring bedöms för olika raser.

Hullbedömningen sker genom att titta/känna på:

- Ländryggen över kotkropparna och dess utskott åt sidorna och uppåt.
- Revbenen.
- Höft-/bäckenben.
- Utrymmet bredvid svansfästet.

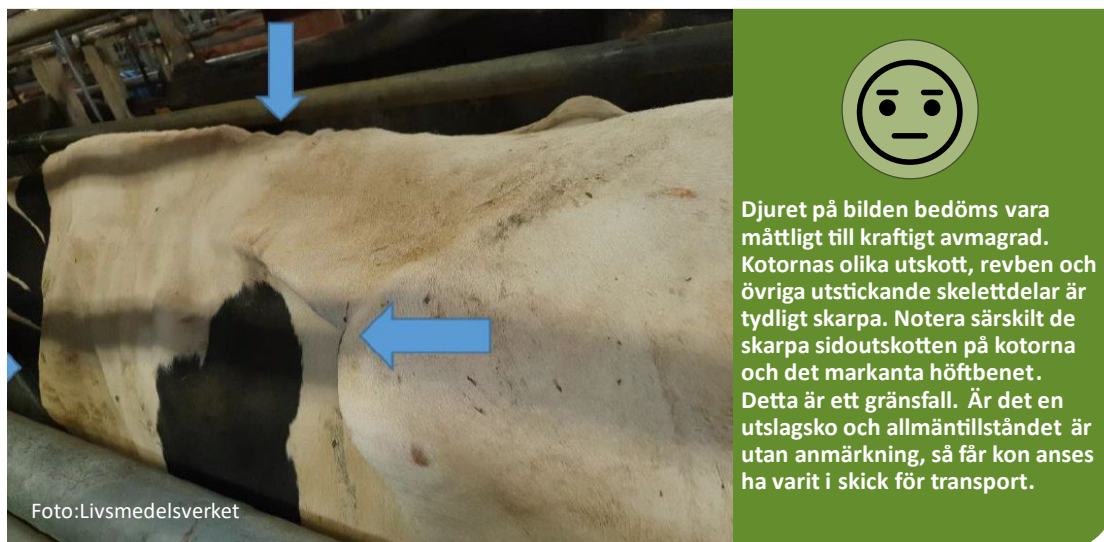
Utmärkande för ett kraftigt avmagrat djur: Ett kraftigt avmagrat djur har en extremt tunn kropp och skelettstrukturer är synliga och skarpa vid beröring. Pälsen kan vara matt och tufsig. Vid svansrotens

sidor finns djupa hålorum och ingen fettvävnad kan kännas. Höft-/bäckenben, revben, länderygskotornas utskott och övriga utstickande skelettdelar är tydligt synliga och kännbara.

Avmagrade djur ska inte transporteras till slakt om:

- De har ett påverkat allmäntillstånd
- De är kraftigt avmagrade
- Flera djur är måttligt avmagrade (gäller ej utslagskor)
- De är måttligt avmagrade och har andra påtagliga problem, tex sår och svullnader

Åtalsanmälan kan vara aktuell om djuret/djuren samtidigt har ett påtagligt påverkat allmäntillstånd, djuret är utmärslat eller om flera av djuren är kraftigt avmagrade.

2. Förorenade/smutsiga djur (100 st/år)

Djur med föroreningar bedöms normalt vara i skick att transporteras, undantaget vid kallt väder. Djur som är kraftigt förorenade ska ändå inte skickas till slakt av en livsmedelshygienisk anledning. Endast enstaka djur från samma besättning med måttlig förorening kan transporteras till slakt, förutsatt att de inte har ett påverkat allmäntillstånd. Då förorenade djur ofta är en indikation om en bristande djurhållning, är det vanligt att Livsmedelsverkets veterinär ändå informerar Länsstyrelsen vid inspektionsfynd av ett kraftigt förorenat djur eller vid flera måttligt förorenade djur. Det vill säga, informationen handlar inte bara om djuren var i skick att transporteras, utan även om misstankar om brister i besättningen.

Det händer även att Livsmedelsverkets veterinärer informerar Länsstyrelsen, då djuren rakats och rengjorts innan transport särskilt om så kallade gödselbrännor är synliga. Informationen motiveras med att det är ett tecken på att det förekommer förorenade djur i besättningen som därmed kan indikera ett djurskyddsproblem. Det har stor betydelse om föroreningen består av gödsel/urin eller av lera, då det sistnämnda anses mindre allvarligt ur ett djurskyddsperspektiv. På slakteri kontrolleras/bedöms även renligheten på buken, utöver kriterier som nämns nedan.

På idisslare kontrolleras renheten från hasen upp till en linje mellan sittbens-/höftbensknölen enligt nedan beskrivna kriterier.

Ren: Innebär att området i princip är helt fritt från föroreningar. Endast enstaka eller flera mindre föroreningar med maximalt en total yta på 10 cm i diameter accepteras.

Lindrigt förorenad: Maximalt 2/3 av området är förorenat, men föroreningarna tränger inte ända in till huden.

Måttligt förorenad: Mer än 2/3 av området är förorenat. Endast enstaka föroreningar tränger in mot huden.

Kraftigt förorenad: Utbredda föroreningar över i princip hela området som tränger ända in mot huden, eller att det förekommer gödselpansar alternativt gödsel- eller urinbränna på någon kroppsdel.

Utöver att bedöma graden av förorening, bedömer veterinären även:

1. Hur länge djuret antas ha varit förorenat.
2. Om föroreningarna är intorkade.
3. Hur stor andel av de skickade djuren som är förorenade.
4. Vad föroreningen består av, gödsel, lera eller annat.
5. Förekomst av urin- eller gödselbrännor.

Förorenade djur ska inte transporteras till slakt:

- Om fler än enstaka djur är måttligt förorenade.
- Om djuret är kraftigt förorenat.
- Om förorenade djur dessutom är allmänpåverkade.
- Om urin- eller gödselbrännor förekommer

Åtalsanmälan: Om merparten av de skickade djuren är kraftigt förorenade med gödselpansar, gödsel- och urinbrännor eller om de även har ett påverkat allmäntillstånd, finns det risk för beslut om åtalsanmälan.

Länkar:

https://kottforetagen.se/app/uploads/2023/03/Godselforoerade_djur_lantbrukare_2020.pdf

https://www.gardochdjurhalsan.se/wp-content/uploads/2019/06/rena_notkreatur.pdf

Foto: Livsmedelsverket

Foto: Livsmedelsverket

Djuren bedöms vara måttligt förorenade. Om fler än ett måttligt förorenat djur kommer intill slakt från samma besättning är det sannolikt att Länsstyrelsen informeras.

Foto: Livsmedelsverket

Djuret bedöms vara måttligt förorenat. Om fler än ett måttligt förorenat djur kommer intill slakt från samma besättning är det sannolikt att Länsstyrelsen informeras.

Djuret bedöms vara kraftigt förorenat med tydlig gödselbränna på huden. Tillståndet innebär en livsmedelshygienisk risk samt misstanke om brister i besättningen. Information kommer skickas till Länsstyrelsen och om flera djur förekommer med liknande föroreningar finns risk för en åtalsanmälan.

Djuret bedöms vara kraftigt förorenat trots att det framförallt är undre bukområdet som är affekterat. Tillståndet innebär en livsmedelshygienisk risk samt misstanke om brister i besättningen. Information kommer skickas till Länsstyrelsen och om flera djur förekommer med liknande föroreningar finns risk för en åtalsanmälan.

3. Högdräktiga eller nyförlösta djur (200 st/år)

Dräktiga djur som har gått 90 % eller mer av den beräknade dräktighetstiden får inte transporteras enligt rådets förordning (EG) nr 1/2005. Det är inte heller lagligt att transportera en ko inom 3 veckor efter kalvning. Dräktighetens längd hos nöt varierar från 280 till 290 dagar, den kortare tiden för mjölkkraser och den längre för tunga kötttraser (allra längst hos limousin). Detta innebär att 90 % av dräktigheten har gått vid 252 dagar för mjölkkras och upp till 261 dagar för tung kötttras. Cirka 95 % av alla kor föder inom +/- 2 d från beräknad kalvningsdag. Endast ett fåtal kor har mycket kortare eller längre dräktighetstid, upp till +/- 10 dagar.

De sista en till två veckorna (särskilt dagarna före kalvning) av dräktigheten börjar kons kropp förbereda sig för kalvning genom att ligament och bäckenfogar mjukas upp. Därmed är det olämpligt att utsätta kon för ytterligare påfrestning såsom en transport till slakteri. Det är också viktigt att undvika att en förlossning påbörjas under transport eller på slakteri.

För att undvika att en ko av misstag transporteras under denna känsliga period och då det också är förbjudet att transportera dräktiga kor, är det viktigt vidta åtgärder för att förhindra detta. Förutom noggrann journalföring över insemination, brunst och tjursläpp, finns det fem olika metoder för dräktighetsdiagnostik som används i Sverige. Nedan följer en sammanfattning om metoder för dräktighetsdiagnostik, se bilaga 1 för mer detaljerad information.

Dräktiga djur som har gått 90 % eller mer av den beräknade dräktighetstiden får inte transporteras. Djurägaren ansvarar för att i möjligaste mån säkerställa detta.

Metoder för dräktighetsdiagnostik

1. Brunstkontroll 3 veckor efter betäckning/insemination
2. Analys av progesteron i blod eller mjölk
3. Transrektalt ultraljud
4. Dräktighetsspecifika glykoproteiner
5. Rektalisering via ändtarmen

1. **Brunstkontroll 3 veckor efter betäckning/insemination:** Om kon inte blev dräktig efter insemination eller betäckning, kommer en ny brunst efter 18 – 24 dagar. Om kon blev dräktig, men embryot dör efter dräktighetssignalering (dag 15 – 17), förlängs brunstintervallet. Cirka 7 % av dräktiga kor kan visa brunst i tidig dräktighet och därmed riskera att insemineras ytterligare en gång, trots att hon redan är dräktig. Detta kan då leda till att beräknad kalvningsdatum skjuts fram och därmed blir fel. En helt utebliven brunst kan ha andra orsaker än att kon är dräktig. Vilket innebär att brunstkontroll inte är en säker metod för dräktighetsdiagnos. Metoden kan användas för att tidsätta dräktigheten om kon blivit inseminerad eller betäckt vid endast ett tillfälle.
2. **Analys av progesteron i blod eller mjölk:** Metoden kan användas tidigast 19 – 24 dagar efter betäckning eller insemination. På detta sätt kan man identifiera icke dräktiga djur och inseminera om dessa. Testens tillförlitlighet är ungefär 85 % för dräktiga och 92 % för icke dräktiga. Metoden kan användas till att relativt bra tidsätta dräktigheten, om den utförs senast månad 4.
3. **Transrektalt ultraljud:** En ultraljudsundersökning av livmodern via ändtarmen. Metoden kan identifiera ett levande embryo från dag 28 efter betäckning eller insemination.
4. **Dräktighetsspecifika glykoproteiner:** Proteinerna kan analyseras från både blod och mjölk. I Sverige används endast mjölkanalys (2023). Detta är en bra metod att använda då man önskar skicka förmodat icke dräktiga djur till slakt. Härmed finns en möjlighet att undvika en olaglig transport under de sista 10 % av dräktigheten. Metoden är inte säker för att tidsätta dräktigheten.
5. **Rektalisering via ändtarmen:** Utförs av veterinär eller annan utbildad person, genom att man via ändtarmen känner på livmoder och foster. Resultatet beror på utövarens skicklighet och tillförlitligheten beräknas till ca 85 %. Metoden är inte säker för att tidsätta dräktigheten, om man inte vet exakt datum för insemination eller betäckning.

Åtalsanmälan: Fynd av misstänkt fullgångna foster vid slakt informeras alltid till Länsstyrelsen. Om en förlossning startar under transport eller på slakteriet alternativt om det är flera högdräktiga kor från samma besättning finns det risk att Livsmedelsverket beslutar om en åtalsanmälan. Vanligen utförs dock åtalsanmälan av länsstyrelser som fått information om fynd av misstänkt fullgångna foster vid slakt. Informerade Länsstyrelser ska vidta utredning för att utröna om Livsmedelsverkets misstanke om en olaglig transport kan anses vara korrekt. Det har under åren framkommit att

Livsmedelsverkets bedömning av kalvfoster, varierar stort. Det förekommer att bedömningar utförs felaktigt och att osäkra metoder används. Därför är det alltid viktigt att låta en annan veterinär kontrollera om myndighetens bedömning har utförts korrekt. Detta är särskilt viktigt vid en åtalsanmälan, när du anser att du inte har gjort fel.

4. Invuxna/skadade horn (10 st/år)

Det är viktigt att alltid ha koll på horn som riskerar att växa så det skadar öga eller hud och underliggande vävnad. Dessa skador kan vara mycket smärtsamma. Om djuret har mycket päls kring hornen kan det ibland vara svårt att uppfatta att ett horn är på väg att eller redan har orsakat skada. Därför är det alltid oerhört viktigt att ha en noggrann uppsikt av dessa djur. Horn som ligger mot hud informeras alltid Länsstyrelsen. Om hornet ligger an mot öga eller har vuxit igenom huden, kan en åtalsanmälan vara aktuell. Kom ihåg att horn som riskerar att växa in mot hud eller öga alltid måste sågas i god tid innan det börjar nudda öga eller hud, kontakta din veterinär för råd.

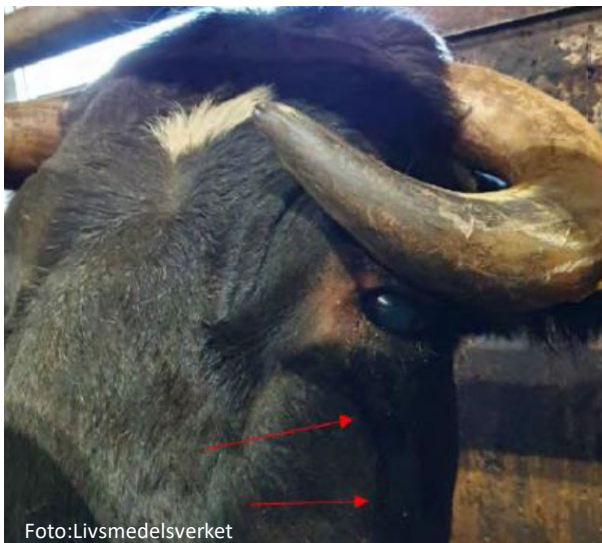
Även skadade horn innebär oftast att djuret inte anses vara i skick att transporteras, samtidigt som slakt kan vara ett önskvärt alternativ för att undvika en svår behandling. Rådgör med din veterinär.

- Djur med horn som ligger an mot hud eller öga ska inte transporteras.
- Kan du inte föra in ett hårt papper mellan horn och hud, ska djuret inte transporteras.
- Om hornet gått igenom hud eller orsakat skada på ögat, utförs sannolikt en åtalsanmälan.
- Rådgör alltid med veterinär angående åtgärd på gård.

Åtalsanmälan: Horn som gått igenom huden eller ligger an mot ett öga, innebär risk för att en åtalsanmälan utförs.

Ibland kan det vara svårt att avgöra om hornet verkligen ligger an mot huden eller inte. Då kan det vara bra att använda en hårdare kartongbit, för att se om den kan föras in mellan horn och hud. I detta fall låg hornet inte an mot huden och djuret bedömdes därför ha varit i skick att transporteras.

Detta horn ligger precis an mot ögonlock/öga, vilket kan vara svårt att se, men i detta fall fanns även tecken på ökad tårvätska på djurets kind. Djuret är inte i skick att transporteras. Åtalsanmälan kan bli aktuell.

Foto: Livsmedelsverket

Har djuret skadat hornet innan transport, bör tillståndet bedömas av en veterinär. Djuret anses oftast inte vara i skick att transporteras.

Retur topp i dokument

5. Förvuxna/missbildade/skadade klövar (50 st/år)

Om klövarna är missbildade eller är så pass förvuxna att belastningen på klövarna/benen har blivit felaktig, kan det innebära att en felaktig benställning uppstår och därmed obehag och minskad rörelseförmåga för djuret. Vissa av dessa djur kan om problemen inte påtagligt påverkar rörelseförmågan, transporteras till slakt. Bäst är att alltid rådgöra med veterinär, samt att transportera djuret med "särskild transport", eget fack och extra strö. Avvikelsen ska informeras i djurägarförsäkran. Bifoga helst även ytterligare information/dokument som kan medfölja djuret till slakt. Denna information bör inkludera en rimlig förklaring till tillståndet, till exempel kring varför klövarna inte har kunnat verkas. Finns veterinärintyg eller journalanteckning av veterinär så kan det vara viktiga dokument att bifoga. Har man gjort allt detta minskar risken för att OV informerar länsstyrelsen, men det är ingen garanti att så inte görs. Det finns risk för att rörelseförmågan har försämrats under transporten och att djuret därmed uppvisar en försämrad rörlighet vid ankomst till slakteriet.

<https://www.gardochdjurhalsan.se/transport-till-slakt-av-notkreatur-med-langa-klovar/>

När kan man och när kan man inte transportera djur med förvuxna klövar?

- Kan transporteras med information i djurägarförsäkran: Djur med lindrigt förvuxna klövar, utan rörelsetörningar eller förändrad benställning kan transporteras. Information bör framgå i djurägarförsäkran.
- Kan transporteras om dokumentation medföljer: Djur med lindrigt – måttligt förvuxna klövar, med lindrigt förändrad benställning men utan påtagligt påverkad rörelseförmåga kan i vissa fall transporteras om det medföljer relevant dokumentation, till exempel ett veterinärutlåtande.
- Kan transporteras med särskild transport och om dokumentation medföljer: Djur med måttligt förvuxna klövar och lindrigt förändrad benställning samt något påverkad rörelseförmåga kan transporteras efter rådgivning av veterinär. Djuret ska transporteras i eget fack på mjukt underlag och dokumentation ska medfölja djuret till slakteriet.
- Kan inte transporteras: Djur med måttligt – kraftigt förvuxna klövar och/eller med påtagligt förändrad benställning och påverkad rörelseförmåga.

Åtalsanmälan: Om djur med missbildade eller förvuxna klövar, transporteras trots att de också har en påtagligt påverkad rörelseförmåga, riskerar det att leda till en åtalsanmälan.

Lindrigt förvuxna klövar: Om benställningen är korrekt och djuret kan röra sig obehindrat är djuret i skick att transporteras till slakt. Information med en rimlig förklaring om varför verkning inte har utförts måste framgå i djurägarförsäkran.

Måttligt till kraftigt förvuxna klövar med förskjutning av vikten till klövarnas bakre del, vilket sannolikt påverkar rörelseförmågan påtagligt. Dessa djur är inte i skick att transporteras.

Missbildade och förvuxna klövar som inneburit felaktig belastning och benställning. Dessa djur har sannolikt en påtagligt påverkad rörelseförmåga och är därmed inte i skick att transporteras till slakt.

6. Halta djur (50 st/år)

Enligt djurtransportförordningen ska djur inte transporteras om de är skadade, fysiskt svaga eller inte kan röra sig utan smärta. Halta djur kan innebära ett stort lidande, beroende på orsak och grad av hälta. Djur som är halta är en vanlig orsak till att information om påvisad djurskyddsbrist går till Länsstyrelsen från Livsmedelsverkets veterinärer. Ett djur som är knappt synbart halt innan lastningen, kan bli mer halt efter transporten, eftersom djuret fått anstränga sig för att parera fordonets rörelser. Hältor klassas ofta i en femgradig skala, där fem innebär att djuret är blockhalt och inte alls kan stödja på benet med hälta. Att transportera ett nötkreatur som är halt till slakt anses i de allra flesta fall inte vara godtagbart. Dock förekommer det sannolikt att lindrigt halta djur inte uppmärksammas och därmed transporteras utan någons kännedom. Om tveksamt eller lindrigt (grad 1) halta nötkreatur ska transporteras till slakt, ska en veterinär rådfrågas. Vid beslut om transport av ett djur med 1-gradig hälta bör djuret få ett eget fack med rikligt med strö. Information ska framgå i djurägarförsäkringen och relevant dokumentation ska medfölja djuret, till exempel en journalanteckning eller ett veterinärintyg som inte är äldre än 24 timmar. Vår rekommendation är dock att aldrig transportera ens lindrigt halta nötkreatur till slakt.

Gradering av hälta på en 1 – 5 gradig skala

Det finns många olika skalor på hur man bedömer hälta hos nöt och det är inte bara ben och rörelse, man tittar på, utan även fokus på djurets rygg.

1. Ingen hälta kan ses, stöttar på alla fyra ben. Rak rygg.
2. Djuret står med rak rygg men kröker på ryggen vid gång. Hältan är knappt synlig då djuret går, men tydlig när djuret rör sig i snabbare tempo.
3. Djuret går och står med krum rygg. Korta steg. Hältan är synlig i alla gångarter, men djuret lägger vikt på klöven.

4. Går och står med krum rygg. Stelbent. Undvikar att belasta ett ben. Hältan är konstant tydlig i alla gångarter. Djuret rör sig ogärna och har svårigheter att röra sig.

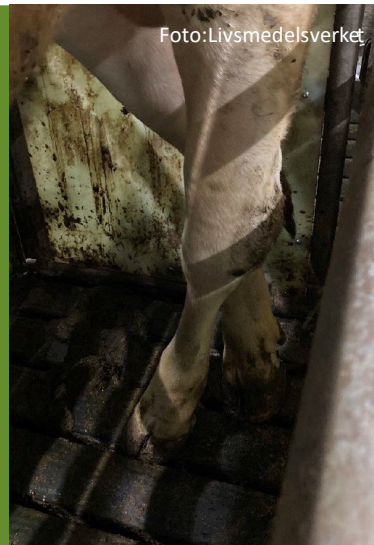
5. Djuret är ovillig att gå och står med mycket krum rygg. Stöttar ej på alla fyra ben. Svårt att resa och lägga sig.

- Nötkreatur som haltar på grund av smärta anses i normalfallet inte vara i skick att transporteras till slakt.
- Ett lindrigt (grad 1) halt nötkreatur kan transporteras med "särskild transport", eget fack och rikligt med strö om en veterinär har godkänt transporten. Dokumentation i form ett veterinärintyg som inte är äldre än 24 h ska medfölja djuret till slakteriet.

Åtalsanmälan kan bli aktuell om ett djur med påtaglig hälta orsakad av smärta, ändå transporteras.

Har djuret en felaktig beställning, men kan röra sig obehindrat utan obehag och smärta, är djuret i skick att transporteras. Om den felaktiga benställningen innebär en viss rörelsestörning utan smärta kan djuret bedömas vara i skick att transporteras. Om rörelseförmågan är påtagligt påverkad ska djuret inte transporteras. Vid osäkerhet ska veterinär rådfrågas och dokumentation medfölja djuret till slakteriet.

Om djuret står med benen i kors, är det ofta ett tecken på ett försök att avlasta innerklövarna och djuret har därmed sannolikt smärta eller obehag och ska därför inte transporteras till slakt.

Ett djur som ständigt lyfter ena klöven för avlastning har sannolikt en smärta vid belastning. Beteendet innebär även att den friska klöven/benet kan överbelastas. Detta djur är inte i skick att transporteras.

7. Sjuka/svaga djur med nedsatt allmäntillstånd- (<10 st/år)

Djur som är synligt fysiskt svaga eller sjuka med ett nedsatt allmäntillstånd är inte i skick att transporteras till slakt. Djur som har ett dåligt hull, ligger mer än andra, inte går fram för att äta eller på annat sätt betar sig annorlunda ska misstänkas vara sjuka. Andra tecken kan vara att djuret står med en krum rygg, ogärna rör sig, har diarré, hostar eller har andningssvårigheter. Ett sjukt djur har ofta "trötta" ögon och "nedfallna" öron. Ett nötkreatur som har över 39,5 grader i temperatur, har med största sannolikhet feber och ska inte transporteras till slakt.

Transportera inte djur som:

- Är tydligt allmänpåverkade/har feber
- Ligger mycket
- Inte äter
- Är kraftigt avmagrade
- Står med krum rygg
- Har hosta/andningsbesvär
- Har diarré
- Är vingliga eller har ett annorlunda beteende

Åtalsanmälan kan eventuellt bli aktuell om ett påtagligt sjukt djur med tydlig allmänpåverkan transporteras till slakt.

8. Svansskada (enstaka/år)

Ett djur med en svansskada och påverkat allmäntillstånd ska aldrig transporteras till slakt. Har djuret en svansskada utan påverkat allmäntillstånd, får en bedömning avseende skadans omfattning och eventuell smärta utföras. Har svansen en sårskada och en samtidig tydlig svullnad och värme av svansen innebär det sannolikt att djuret inte är i skick att transporteras. Har svansen endast en mindre sårskada utan tydlig svullnad och värme, bör djuret kunna vara i skick att transporteras. Här bedöms risken för smärta och om det föreligger en risk för livsmedelssäkerheten. Vid osäkerhet ska veterinär rådfrågas. Vid beslut om att djuret kan transporteras bör djuret få ett eget fack i transporten. Glöm inte att informera om djuret i djurägarförsäkringen och bifoga relevant dokumentation som exempelvis ett veterinärintyg eller en journalanteckning.

Transportera inte djur med svansskada om:

- Djuret är allmänpåverkat/har feber
- Svansen är påtagligt svullen/varm.
- Öppet infekterat sår förekommer.

Skadade svansar med sår/nekros (död vävnad) respektive svullnad, kan vara svåra att bedöma. Rådgör med veterinär. I dessa fall bedömdes djuren inte ha varit i skick att transporteras.

9. Övriga sår (20 st/år)

Att bedöma olika sår för att fatta beslut om djuret är i skick att transportera, är sannolikt svårt att göra likvärdigt mellan olika bedömare, både bland veterinärer och djurägare. Är djuret synligt smärtpåverkad eller uppvisar ett nedsatt allmäntillstånd ska djuret förstås inte transporteras. Handlar det endast om rispor som inte gått igenom huden, kan djuret transporteras. Allvarigare mer omfattande sår ska normalt vara avläkta innan djuret kan transporteras.

Vid bedömningen handlar det inte alltid om endast det enskilda djuret, utan även att det kan vara en indikation om bristande förhållanden i besättningen som föranleder en information till Länsstyrelsen. Har djuret liggsår kan det vara en indikation på att det finns ett annat sjukligt problem eller att det rör sig om en bristande miljö. Är det sår som uppkommit efter skav, kan det innebära att det finns problem med inredningen eller förekomst av parasiter som orsakar klåda. Är det fler än ett djur som har liknande sår är det sannolikt att veterinären bedömer att det finns någon form av brist i besättningen.

Vid osäkerhet kring bedömningen, kan man kontakta sin veterinär för råd. Vid beslut om att transportera djuret till slakt, är följande viktigt att vidta:

1. Vid behov, ge djuret ett eget fack på transporten.
2. Informera alltid om djuret i djurägarförsäkran/inleveranssedeln och skicka alltid med tillgänglig dokumentation, till exempel en egen beskrivning eller journal från veterinärbesök.
3. Har du rådgjort med veterinär inför transporten, be om ett intyg och skicka med detta.

Transportera inte djur med sår om:

- Om sårskadan går genom huden och in i den underliggande vävnaden.
- Omkringliggande vävnad är tydligt svullen.
- Det föreligger en tydlig infektion/varbildning.
- Det förekommer sår hos flera av djuren.
- Såret misstänks vara smärtsamt vid beröring.
- Djuret har ett påverkat allmäntillstånd/feber.

Retur topp i dokument

10. Framfall av ändtarm eller vagina (ovanligt)

Djur som har ett framfall av ändtarmen eller vagina, är inte i skick att transporteras om framfallet är synligt då djuret står upp. Om framfallet trycks fram endast då djuret ligger ner kan djuret vara i skick att transporteras till slakt. Kontakta veterinär för rådgivning.

- Ett djur som har framfall av ändtarm eller vagina då djuret står upp är inte i skick att transporteras till slakt.
- Ett djur som endast har ett lindrigt framfall av ändtarm och vagina då djuret ligger ner, kan vara i skick att transportera. Vid osäkerhet rådgör med veterinär.

Retur topp i dokument

11. Juverproblem (enstaka/år)

Kor med kronisk juverinflammation utan påverkat allmäntillstånd och utan svullnad och värme på juvret kan transporteras. Vid förekomst av sår, bölder eller om juvret spänt, varmt och rött är kon inte i skick att transporteras. Är det en lakterande (särskilt om höglakterande) mjölkko ska kon ha mjölkats samma dag innan transport. Dessutom ska slakteriet informeras för att säkerställa att kon inte behöver stå över natten.

Transportera inte kor med juverproblem om:

- De är höglakterande och inte har mjölkats innan transport
- Om de är allmänpåverkade/har feber
- Juvret är stort, hårt, varmt eller svullet
- Om de har en akut juverinflammation

Retur topp i
dokument

12. Ögonproblem (<10/år)

Djur som är blinda på båda ögonen ska inte transporteras till slakt, däremot går det bra att transportera ett djur som endast är blind på ett öga sedan en längre tid tillbaka, dvs om det inte rör sig om en akut skada. Djur med lindriga ögoninfektioner utan svullnad eller tecken på smärta (djuret kniper med ögat) anses vara i skick att transporteras.

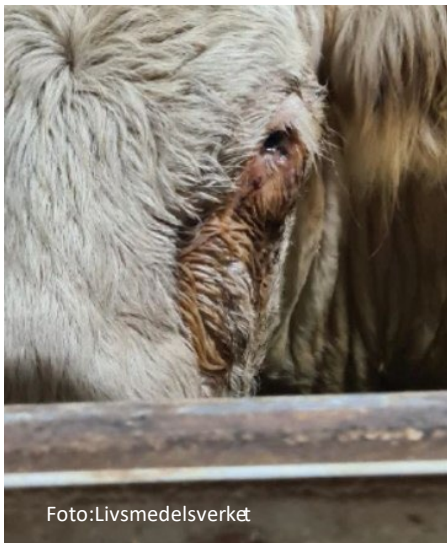
Djur som har en allvarlig skada/infektion på/i ögat, anses inte vara i skick att transporteras på grund av risk för smärta. Tydliga tecken på att det föreligger smärta är att djuret kniper med ögat eller förekomst av kraftig svullnad. Vid osäkerhet kontakta veterinär.

Transportera inte djur med ögonproblem om:

- De är blinda på båda ögonen
- Om djuret är allmänpåverkat
- Om kraftig varig infektion föreligger
- Om djuret upplevs ha smärta (kniper med ögat)

Djuret kan transporteras om det har en äldre avläkt ögonskada som orsakat blindhet på ett öga, men inte båda.

Om djuret har ett påtagligt svullet öga med kraftig infektion är djuret inte i skick att transporteras.

13. Svullnader (20 st/år)

Olika svullnader kan förekomma varstans på kroppen. Det kan finnas många olika förklaringar, beroende på karaktär och placering. Är svullnaden över en led kan det vara en ledinflammation eller en slemhäcksinflammation (vanligt). Andra svullnader på andra ställen kan vara strålsvamp, bölder och ibland tumörer. Det finns ingen särskild gräns på hur stor en "svullnad" kan vara för att djuret ska kunna transporteras, utan en bedömning får göras i varje enskilt fall.

Utgångspunkten vid bedömningen ska vara att svullnaden inte orsakar djuret stort obehag/lidande och hindrar djuret i sitt naturliga beteende/rörelsemönster eller att djuret är inte är allmänpåverkat.

Vid förekomst av en böld på olämpligt ställe kan den även orsaka hygieniska problem om den går sönder i samband med transport, uppställning eller slakt.

Vid beslut om transport av djur med påtaglig svullnad, ska djuret transporteras i eget fack. Glöm inte att informera om djuret i djurägarförsäkringen samt bifoga tillgänglig dokumentation.

Om tveksamhet kring bedömning, kontakta din veterinär för råd.

Transportera inte djur med svullnader om:

- Djuret har påverkat allmäntillstånd
- Svullnaden påverkar djurets rörelseförmåga
- Svullnaden misstänks vara smärtsam
- Svullnaden misstänks vara en böld som kan gå sönder

Foto:Livsmedelsverket

Svullnader över framknä (karpus) är vanligt och är oftast en slemhäcksinflammation (bursit). Har den förekommit under en längre tid och djuret inte uppvisar tecken på sjukdom eller smärta samt kan röra sig obehindrat, utan hälla, kan djuret ofta anses vara i skick att transporteras.

Foto:Livsmedelsverket

Svullnaden över hasen på bilden till höger är omfattande och riskerar därmed att föranleda en information, även om djuret uppfattas som opåverkat. Om svullnaden anses riskera att gå sönder kan det vara en anledning att inte skicka djuret ur ett livsmedelshygieniskt perspektiv. Vid beslut om transport, ska särskild transport med eget fack användas och dokumentation ska medfölja djuret, tex journalanteckningar eller intyg från veterinär. Information om djuret ska tydligt framgå i djurägarförsäkringen.

14. Penisproblem (<10 st/år)

Det finns olika problem som kan förekomma på penis till exempel skada orsakad av trauma, svullnad på grund av infektion eller förekomst av tumör. Har djuret svårt att skaffa ut/in innebär tillståndet ett sannolikt obehag. Vid vårtor/tumörer så är det klokt att försöka skicka djuret innan problemet blivit alltför omfattande. Rådgör med din veterinär.

15. Vingliga djur (ovanligt)

Djur som är ostadiga och vingliga är inte i skick att transporteras. Veterinär bör kontaktas.

16. Trauma (< 10 st/år)

Ofta syns inte skador orsakade av trauma utanpå djuret, utan de ses först efter avhudning. Det kan vara omfattande blödningar som har orsakats av att djuret har legat ner och att andra djur klivit på det liggande djuret. Därför är det viktigt att aldrig transportera ett svagt/halt djur som riskerar att lägga sig ner i transporten på grund av sitt tillstånd. I andra fall kan det vara skador som orsakats av horn. Man ska därför aldrig blanda hornbärande djur med hornlösa djur. Andra tecken på trauma är frakturer, vilket inte är ett helt ovanligt fynd på revbenen. Dessa är oftast avläkta och ses då bara som en knöl på revbenet. Djur som har färskare skador orsakat av trauma är oftast inte i skick att transporteras, rådgör med din veterinär.

